

Betänkande SOU 2017:95 Ett land att besöka

Länsstyrelsen Västerbotten lämnar detta yttrande över SOU 2017:95 Ett land att besöka - En samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring (N2017/07438/FF).

Utredningens förslag

Besöksnäringen har utvecklats till en konkurrenskraftig och lönsam näring med ökade förädlingsvärden och en hållbar utveckling. Utredningen föreslår ett nytt övergripande politiskt mål för en hållbar turism: att öka besöksnäringens och turismens bidrag till hållbar utveckling i hela landet. Ett nationellt forum föreslås inrättas som får i uppdrag att ta fram en nationell strategi för hållbar turism och växande besöksnäring samt därefter koordinera genomförandet av strategin. Den nationella strategin föreslås delas upp i strategiska insatsområden och mätbara delmål: Digitalisering, Kompetensförsörjning, Utveckling innovation och forskning, Tillgänglighet, Naturturism, Kulturturism, Måltidsturism, Evenemang och stora möten och Företagens villkor.

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen Västerbotten ser positivt på utredningen som helhet. Till viss del saknas en röd tråd från löpande text till specifika förslag. Förslagen bör förtydligas för att få ett snabbt genomförande och större effekt.

Länsstyrelsen delar synen att det finns behov av en samlad politik för besöksnäringen på nationell nivå men menar samtidigt att på det regionala planet bör insatserna i högre grad kopplas till uppdateringar av befintliga utvecklingsstrategier. En mångfald flernivåstrategier inom olika näringsgrenar kan resultera i en strategiinfarkt som förlamar genomförandet av insatserna.

Det finns fog att som utredningen föreslår verka för långsiktighet med nationella mål, ett nationellt huvudmannaskap och en stärkt nationell samordning. Med viss förvåning konstateras dock att Länsstyrelsen framställs som en viktig aktör i aktörssystemet (tillståndsgivare och tillväxtfrämjande) men ges en mycket undanskymd roll i förslagen till ny organisering. Länsstyrelsen har en viktig funktion i den regionala samverkan utifrån en bred och tvärsektoriell kompetens.

Utredningens förslag bör kopplas till pågående insatser som berör landsbygden. Särskilt viktiga strategiska kopplingar finns gällande:

- Länsstyrelsens regionala uppdrag att förverkliga regeringens friluftslivspolitik, där allemansrätten är en grund för friluftslivet.
- Pågående arbete med Sveriges livsmedelsstrategi

- Nationellt skogsprogram och pågående arbete med Skogslänet Västerbotten.
- Utveckling av en landsbygdsapplikation med fokus på servicenoder och information som betjänar besökarens behov och förenklar företagets kontakter med myndigheter och kommuner.¹
- Utöka friluftsuppdragets mandat till att även hantera serviceplanering kopplat till besöksnäringens behov och tillgänglighet.
- Landsbygdsutveckling med fokus på hållbar turism bör ges ett nationellt stöd istället för att portioneras i små bitar inom Landsbygdsprogrammet.

Vikten av servicefunktioner och gränsöverskridande marknadsföring

På senare år har fenomenet massturism, eller hyperturism, där snabbt ökande besöksstryck på speciellt attraktiva platser, belastat samhällsfunktioner och/eller har negativ påverkan på känsliga naturområden. Utredningen påpekar följdriktigt på behovet av att utveckla faciliteter och servicefunktioner i och kring skyddade områden som ett effektivt sätt att samtidigt utveckla besöksnäringen och styra besökare.² Med välfungerande servicefunktioner kan besökarna styras till mindre känsliga platser och områden, samtidigt som kvaliteten på upplevelsen kan höjas. Som alternativ finns möjligheten att på flera destinationer fokusera på mer specifika upplevelser och målgrupper.

Turismen är global och gränsöverskridande. Det är olyckligt att utredningen inte fått i uppdrag att utreda möjligheter till samordnad destinationsutveckling och marknadsföring. Genom att skapa gränsregionala nav och kompletta paketresor kan effekterna av turismen fördelas jämnare. Ett närmare gränsöverskridande samarbete och gemensam marknadsföring med ett varumärke – Visit Arctic Scandinavia, skulle både stimulera affärs- och hållbarhetsutvecklingen.³

Specifika synpunkter

Avsnitt 3 Ny nationell funktion för utveckling och innovation

Tjänstelogiken sätter ljus på värdet som samskapas i relationen mellan leverantör och kund. Länsstyrelsen menar att en nationell funktion med uppgift att koordinera besöksnäringens behov med innovationsstödssystemets aktörer, kan inrymmas i föreslaget utökat uppdrag till Tillväxverket, kompletterat med att Länsstyrelserna koordinerar insatser inom naturvård, friluftsliv, kulturmiljö, sammanhållen planering, service och landsbygdsutveckling.

Avsnitt 4 besöksnäringen som del av ett hållbart samhällsbygge

Bra serviceplaner underlättar möjligheten att få till grundläggande service i glesa strukturer. Länsstyrelsen delar utredningens önskan att pröva nytänkande servicelösningar i större skala, och att då involvera både företag i besöks-

---

¹ Pilotprojekt som drivs av Umeå universitet i samarbete med Länsstyrelsen samt kommuner i Västerbotten och Norrbotten.

² Avsnitt 10.7 Turism i skyddade områden, sid 279-282.

³ Tillväxt från norr, Stadsrådets kanslis publikationsserie 2/2015, ISBN 978-952-287-143-5.

närings- och offentliga aktörer. Länsstyrelsens uppdrag att verka för att nå målen i agenda 2030 behöver ges en tydligare koppling till turismens tillgänglighets- och hållbarhetsaspekter.

Avsnitt 5 Digitaliserad besöksnäring och delningsekonomi

Länsstyrelsen vill betona vikten av att verka för ett stärkt utbud av digitala tjänster som passar mindre företag och mindre mogna delar av besöksnäringen, samt verka för att stärka den digitala kompetensen hos företagen och deras personal. Länsstyrelsen föreslår att uppdraget till Vinnova om en nationell accelerator, bör kompletteras med ett motsvarande uppdrag till befintliga Vinnväxt-aktörer som byggt upp processkompetens kring digitala tjänster.

Avsnitt 6 kompetensförsörjning

Besöksnäringen har särskilda utmaningar gällande kompetensförsörjningen. Det finns ett systematiskt problem att högre utbildning inom besöksnäringen inte efterfrågas på motsvarande sätt som i jämförbara länder. Länsstyrelsen delar uppfattning att Tillväxtverket är rätt aktör hålla i den nationella dialogen och samverkan. Länsstyrelsen föreslår att:

- Tydligare koppla besöksnäringen till det regionala innovationssystemet och samordna det med övriga industrinätverk.
- Utveckla arbetet för att utveckla och synliggöra karriärvägar för kvinnor och män – för att öka kvinnors representation på ledande positioner.

Avsnitt 10 Naturturism

Länsstyrelsen instämmer i förslaget om att framtagande av en nationell strategi för hållbar turism ska ske i bred samverkan. Länsstyrelsen har en viktig funktion i denna samverkan utifrån att vi har en bred och tvärspektoriell kompetens. Utredningen saknar en analys av hur friluftorganisationerna påverkas av en utvecklad naturturism. Friluftorganisationerna bör involveras i framtagandet av delstrategin för naturturism. Övriga synpunkter om avsnittet naturturism;

- Idag finns det olika tolkningar av begreppen naturturism och hållbar turism, vilket skapar otydlighet. Begreppen bör förtydligas.
- Informationsinsatser om allemansrätten är viktig men begreppet naturvett bör ingå som ett komplementär begrepp.
- Länsstyrelsen vill förtydliga att Biosfärområden⁴ inte är en form av områdesskydd, utan ett område med potential till hållbar utveckling av besöksnäringen och med möjlighet att pröva nya samarbetsmodeller.
- Länsstyrelsen stödjer utredningens förslag att Sveaskogs ägardirektiv ses över så att de tydligare inkluderar uppdraget att utveckla ekoparkerna utifrån värden för naturturism, friluftsliv, kulturturism, ekologi och biologisk mångfald.
- Förslag saknas om hur en hållbar förvaltning av besöksområden ska utvecklas. Ett sådant uppdrag kan ges Naturvårdsverket och Länsstyrelserna, med delsyfte att inom ramen för friluftsuppdraget bistå kommunerna.

---

⁴ Avsnitt 10, förslag sidan 263.

Avsnitt 11 Kulturturism

Kulturbegreppets bredd och samhörighet med natur gör att det blir en osäkerhet om vad som hör till vad. Kulturturismen kommer i skymundan, inte minst då det inte har samma ekonomiska förutsättningar som naturturismen.⁵ För att det ska vara möjligt att skapa kulturturistiska besöksmål fordras nya resurser. Sådana förslag saknas dock. Vidare finns en diskrepans mellan målet om ökat antal besökare till landets kulturresevat och en påtaglig brist på besöksstatistik. Antal besökare är nämligen ett av de nyckeltal som beräknar storleken på anslaget till kulturmiljövård.⁶ Samarbetet mellan de statliga verken och myndigheterna måste fungera bättre. Länsstyrelsen föreslår att Naturvårdsverket ges i uppdrag att i samverkan med Riksantikvarieämbetet utveckla ett förslag för hur skyddade natur- och kulturområden kan användas till turism.

Avsnitt 12 – Måltidsturism

Mat och dryck blir allt viktigare för upplevelsen av en destination. Länsstyrelsens arbete med livsmedelproduktionens olika delar i värdekedjan innebär att vi har en bred och tvärspektoriell kompetens som är betydelsefull. Länsstyrelsen är positiv till förslaget att ge Livsmedelsverket i samverkan med Tillväxtverket och Länsstyrelserna i uppdrag och resurser att utreda och ge förslag på förenkling av tillståndsgivning och kontroller av råvaru- och livsmedelsproduktion. Ett syfte är att minska kontrollbördan för företag med flera steg i produktionsprocessen. För bättre effekt krävs att juridiska förändringar kompletterar övriga insatser.

Avsnitt 13 Evenemangs- och möteslandet Sverige

Länsstyrelsen föreslår att förslaget breddas med målgruppen affärsturism så att lydelsen blir ”stora möten, evenemang, och affärsturism”. Affärsturismen har stor betydelse för hotellnäring och måltidsturism. Framväxten av ”technical visits” påvisar en stor utvecklingspotential.

Avsnitt 14 Regler, tillstånd och tillsyn

Alkohollagens intentioner ställer stora krav på både kommunens tillsyn och på utövarna som vill ha serveringstillstånd inom sin verksamhet. Länsstyrelsen anser att förtydliganden behövs i syfte att göra det enkelt att göra rätt, när det gäller alkohollagen och hanteringen av serveringstillstånd.

Länsstyrelsen är positiv till förslaget att arbetet med att förenkla för företag behöver växlas upp och att utifrån företagets problembild och behov, utveckla och förbättra tillståndsprocesser, förenkla lagstiftningen samt förbättra service och handlägningsprocesser. Det räcker dock inte med mer samverkan och lärande mellan myndigheter. I flera avseenden är det juridiska och tekniska hinder som begränsar möjligheterna till en konstruktiv utveckling.

---

⁵ De statliga anslagen för kulturmiljövård uppgick under 2017 till 253 miljoner medan 2,3 miljarder kronor avsattes för naturvård

⁶ 7:2 anslaget

Ett konstruktivt förenklingsarbete kräver en systemsyn med tjänstelogik och att de digitala systemen ges möjlighet att dela data sömlöst. Väntade förändringar i dataskyddsförordningen medför särskilda utmaningar för förenklingsarbetet.

Ett omfattande förändrings- och utvecklingsarbete beträffande digitalisering har genomförts och initierats av SKL i samarbete med Tillväxtverket och flertalet andra myndigheter, vilket utredningen beskriver i avsnitt 14.2 och 14.5.

- - -

I detta ärende har landshövdingen Magdalena Andersson beslutat. Kennet Johansson, chef för regionala tillväxtenheten, har varit föredragande.

Magdalena Andersson
Landshövding

Kennet Johansson
Enhetschef